PEDRO CRUZ VILLALÓN
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2010. június 22.[1]

I – Bevezetés

1. A Bíróság korábban már határozott az egyetemes távközlési szolgáltatási kötelezettség finanszírozásáról[2]. A Belgium ellen indított jelen kötelezettségszegés megállapítása iránti eljárás azonban eddig megválaszolatlan kérdést vet fel, mivel először vonatkozik a „szociális díjszabásra": a piaci áraknál alacsonyabb azon árakra, amelyeket a vállalkozások a fogyasztók meghatározott csoportjának történő szolgáltatásnyújtás során alkalmaznak.

2. A jelen eljárásban a Bíróságnak a szociális díjszabás pénzbeli kompenzációját lehetővé tévő feltételeket kell értelmeznie. Pontosabban azokat a feltételeket kell vizsgálnia, amelyek esetén az egyetemes szolgáltatásról, valamint az elektronikus hírközlő hálózatokhoz és elektronikus hírközlési szolgáltatásokhoz kapcsolódó felhasználói jogokról szóló 2002/22/EK irányelv[3] biztosítja, hogy a tagállam „méltánytalan tehernek" minősítse azt a szociális díjszabást, amely veszteséges helyzetbe hozza az ilyen díjszabás felajánlására köteles szolgáltatókat.

3. A kérdés azonban nem elvontan merült fel, hanem az ágazat belga szolgáltatói és az említett ország történelmi szolgáltatója, a Belgacom között fennálló konfliktus keretébe illeszkedik. A Bizottság a jelen kötelezettségszegés megállapítása iránti kereset benyújtásával beavatkozott a vitába, azonban a Bíróság előtt szintén folyamatban van a jelenlegihez szorosan kapcsolódó, azon előzetes döntéshozatal iránti eljárás, amelyhez a szolgáltatók által a belga alkotmánybíróság előtt indított eljárás vezetett (a C-389/08. sz., Base és társai ügy). E körülmény a magyarázata annak, hogy az indítványokat mindkét említett ügyben ugyanazon a napon ismertették, mivel a tárgyuk azonos, bár olyan egyéni sajátosságokkal bírnak, amely különálló vizsgálatukat indokolja.

1 – Eredeti nyelv: spanyol.

2 – Lásd többek között a C-55/06. sz. Arcor-ügyben 2008. április 24-én hozott ítéletet (EBHT 2008., I-2931. o.); a C-152/07. és C-154/07. sz., Arcor és társai egyesített ügyekben 2008. július 17-én hozott ítéletet (EBHT 2008., I-5959. o.) és a C-438/04. sz. Mobistar-ügyben 2006. július 13-án hozott ítéletet (EBHT 2006., I-6675. o.).

3 – 2002. március 7-i európai parlamenti és tanácsi irányelv *(HL L 108., 2002.4.24., 51. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 29. kötet, 367. o.).*

II – A kereset tárgya

4. Az Európai Bizottság az EK 226. cikk alapján annak megállapítását kéri a Bíróságtól, hogy a Belga Királyság nem teljesített a 2002/22 irányelv 12. cikkének (1) bekezdéséből, 13. cikkének (1) bekezdéséből és IV. mellékletének A részéből eredő kötelezettségeit, mivel:

– nem végezte el a szociális díjszabás nettó költségének egyedi kiszámítását, mielőtt „méltánytalan tehernek" minősítette azokat, és

a 2002/22 irányelvvel ellentétes módon határozta meg a „szociális díjszabás" nettó költsége kiszámításának módszerét.

III – Jogi háttér

A – *A közösségi jog*

5. A 2002/22 irányelv 3. cikke a tagállamokra bízza, hogy elkerüljék a távközlési piac bármely torzulását, különösen a közérdekű célok megvalósítása érdekében történő előnyösebb vagy kedvezőbb áron történő szolgáltatásnyújtás esetében. Arról van ugyanis szó, hogy az említett ágazatba tartozó, úgynevezett „egyetemes szolgáltatásokat" a piac minden szolgáltató számára egyenlő feltételek mellett történő működésének biztosítása mellett kell teljesíteni.

6. A 2002/22 irányelv alkalmazásában egyetemes szolgáltatás a) a csatlakozás a helyhez kötött nyilvános telefonhálózathoz megfizethető áron[4]; b) elegendő nyilvános fizetős telefonállomás rendelkezésre állása, továbbá a segélyhívó telefonszámok és különösen a 112, az európai egységes segélyhívószám ingyenes hívásának biztosítása bármilyen telefonról[5]; c) telefonkönyvi információ és a tudakozószolgálat a nyilvánosan elérhető telefonszolgáltatások tekintetében[6]; és d) intézkedések a szociális szempontból kiszolgáltatott helyzetű, így a vidéken vagy elszigetelten élő, idős[7], fogyatékkal élő[8] vagy az alacsony jövedelmű fogyasztók támogatására[9], annak érdekében, hogy ugyanolyan feltételekkel férjenek hozzá a szolgáltatásokhoz, mint a többi fogyasztó.

4 – A (8) preambulumbekezdés és a 4. cikk (1) bekezdése.
5 – A (12) preambulumbekezdés és a 6. cikk (1) és (3) bekezdése.
6 – A (11) preambulumbekezdés és az 5. cikk.
7 – A (7) preambulumbekezdés.
8 – A 7. cikk.
9 – A 9. cikk.

7. A 2002/22 irányelv 8. cikke az egyetemes szolgáltatást nyújtó vállalkozók kijelölésére vonatkozik:

„(1) A tagállamok a 4., 5., 6. és 7. cikkben, valamint szükség esetén a 9. cikk (2) bekezdésében meghatározott egyetemes szolgáltatások nyújtásának garantálása céljából egy vagy több vállalkozást jelölhetnek ki, úgy, hogy az állam területének egésze lefedhető legyen. A tagállamok az egyetemes szolgáltatás különböző elemeinek szolgáltatására és/vagy az államterület különböző részeinek lefedésére különböző vállalkozásokat vagy vállalkozáscsoportokat is kijelölhetnek.

(2) Amikor a tagállamok az államterület egy részén vagy egészén egyetemes szolgáltatási kötelezettséggel rendelkezőként jelölnek ki vállalkozásokat, ezt hatékony, tárgyilagos, átlátható és megkülönböztetéstől mentes kijelölési mechanizmus alkalmazásával teszik, amelynek révén egyetlen vállalkozás sincs eleve kizárva a kijelölésből. Az ilyen kijelölési módszerek biztosítják, hogy az egyetemes szolgáltatást költséghatékony módon nyújtsák, és e módszerek használhatók az egyetemes szolgáltatási kötelezettség nettó költségének 12. cikk szerinti meghatározása eszközeként."

1. A „szociális díjszabás"

8. A „megfizethető áron" történő szolgáltatásnyújtás követelménye alapján a szociális díjszabás az Unió jogában kifejezetten szabályozott egyetemes szolgáltatás alkotórésze. A 2002/22 irányelv (10) preambulumbekezdése szerint „megfizethető ár" a „tagállamok által a konkrét nemzeti feltételek fényében nemzeti szinten meghatározott ár, amely jelentheti a helyre való tekintet nélküli közös díjszabások meghatározását, vagy különleges díjszabási lehetőségeket az alacsony jövedelműek igényeinek kezelésére. Az egyéni fogyasztók számára a megfizethetőség összekapcsolódik azzal, hogy kiadásaikat figyelemmel kísérhessék és ellenőrizhessék."

9. A 2002/22 irányelv 9. cikkének első három bekezdése kimondja:

„(1) A nemzeti szabályozó hatóságok figyelemmel kísérik a 4., 5., 6. és 7. cikkben az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek körébe tartozóként meghatározott, és a kijelölt vállalkozások által nyújtott szolgáltatások kiskereskedelmi díjszabásának alakulását és szintjét, különösen a nemzeti fogyasztói árakkal és jövedelmekkel összefüggésben.

(2) A nemzeti feltételek tükrében a tagállamok előírhatják, hogy a kijelölt vállalkozások olyan díjszabási lehetőségeket vagy díjcsomagokat kínáljanak a fogyasztóknak, amelyek eltérnek a szokásos kereskedelmi feltételek szerint biztosítottaktól, különösen annak biztosítása érdekében, hogy az alacsony jövedelmű, illetve a különleges szociális helyzetű fogyasztókat ne gátolják a nyilvánosan elérhető

telefonszolgáltatáshoz való hozzáférésben vagy annak használatában.

(3) Az olyan rendelkezések mellett, amelyek szerint a kijelölt vállalkozásoknak különleges díjszabási lehetőségeket kell biztosítaniuk, vagy meg kell felelniük az ársapkáknak, a földrajzi átlagolásnak vagy más hasonló mechanizmusoknak, a tagállamok gondoskodhatnak arról, hogy az alacsony jövedelműként vagy különleges szociális helyzetűként meghatározott fogyasztók támogatásban részesüljenek."

2. Az egyetemes szolgáltatás finanszírozása

10. A 2002/22 irányelv preambuluma kimondja, hogy az egyetemes szolgáltatást nyújtó vállalkozások kompenzációjának „nem feltétlenül kell a verseny bármiféle torzulását eredményeznie," ha „a nettó költségteher megtérülésének biztosítása [...] semleges módon történik"[10]. Ebből kiindulva a 2002/22 irányelv felhatalmazza a tagállamokat, hogy olyan mechanizmusokat alakítsanak ki, amelyek lehetővé teszik az említett egyetemes szolgáltatások nettó költségének kompenzációját, azonban kizárólag abban az esetben, „amennyiben szükséges", és „olyan esetekben, amelyekben kimutatható, hogy a kötelezettségeket csak veszteségesen vagy olyan nettó költség mellett lehet teljesíteni, amely a szokásos kereskedelmi normáktól eltér"[11]. A fenti kritériumok alkalmazásának eredménye az irányelv elnevezése szerinti „méltánytalan teher" meghatározása[12].

11. Az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek finanszírozása cím alatt a 2002/22 irányelv 22. cikke meghatározza az egyetemes szolgáltatási kötelezettség kompenzációjának módszereit:

„(1) Amennyiben a nettó költség 12. cikkben említett számítása alapján a nemzeti szabályozó hatóság megállapítja, hogy valamely vállalkozásra tisztességtelen [helyesen: méltánytalan] teher hárul, az érintett tagállam a kijelölt vállalkozás kérelmére határoz:

a) olyan mechanizmus bevezetéséről, amely az adott vállalkozásnak állami forrásokból, átlátható feltételek mellett kompenzációt biztosít a meghatározott nettó költségekre vonatkozóan; és/vagy

b) az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek nettó költségének az elektronikus hírközlő hálózatok és hírközlési szolgáltatások nyújtói közötti megosztásáról.

10 – A (4) preambulumbekezdés.

11 – A (18) preamblumbekezdés.

12 – A (21) preambulumbekezdés.

(2) Amennyiben a nettó költséget az (1) bekezdés b) pontja szerint megosztják, a tagállam a nemzeti szabályozó hatóság által, vagy a kedvezményezettektől független és a nemzeti szabályozó hatóság felügyelete alatt álló szervezet által működtetett megosztási mechanizmust vezet be. A 3–10. cikkben megállapított kötelezettségeknek kizárólag a 12. cikkel összhangban meghatározott nettó költsége finanszírozható.

(3) A megosztási mechanizmus – a IV. melléklet B részében szereplő elvekkel összhangban – tiszteletben tartja az átláthatóság, a lehető legkisebb piactorzulás, a megkülönböztetésmentesség és az arányosság elvét. A tagállamok választhatják azt is, hogy nem követelik meg a hozzájárulást olyan vállalkozásoktól, amelyek nemzeti forgalma egy meghatározott határnál kisebb.

(4) Az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek költségének megosztásával kapcsolatos díjakat egymástól el kell választani, és minden egyes vállalkozásra vonatkozóan külön kell meghatározni. Ezek a díjak nem vethetők ki olyan vállalkozásokra, és nem szedhetők be olyan vállalkozásoktól, amelyek a megosztási mechanizmust létrehozó tagállam területén nem nyújtanak szolgáltatásokat."

3. Az egyetemes szolgáltatás nyújtásának nettó költsége

12. A 2002/22 irányelv 12. cikke „az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek költségeinek számítása" vonatkozásában a következő útmutatást adja:

„(1) Amennyiben a nemzeti szabályozó hatóságok úgy ítélik meg, hogy az egyetemes szolgáltatás 3–10. cikkben meghatározott teljesítése az egyetemes szolgáltatások nyújtására kijelölt vállalkozásokra indokolatlan [helyesen: méltánytalan] terhet róhat, kiszámítják a kérdéses szolgáltatásnyújtás nettó költségeit.

E célból a nemzeti szabályozó hatóságok:

a) a IV. melléklet A. részével összhangban kiszámítják az egyetemes szolgáltatási kötelezettség nettó költségét, figyelembe véve az egyetemes szolgáltatás nyújtására kijelölt vállalkozásnál jelentkező bármilyen piaci előnyt; vagy

b) az egyetemes szolgáltatás nyújtása kapcsán felmerült, és a 8. cikk (2) bekezdésének megfelelő kijelölési mechanizmus keretében meghatározott nettó költségeket használják fel.

(2) Az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek nettó költségeinek az (1) bekezdés a) pontja szerinti kiszámításához alapul szolgáló számlákat és/vagy egyéb információkat a

nemzeti szabályozó hatóság, vagy az érintett felektől független, és a nemzeti szabályozó hatóság által elismert szervezet vizsgálja, illetve ellenőrzi. A költségszámítás és az ellenőrzés eredményei nyilvánosak."

13. Végül a IV. melléklet A. része pontosítja, hogy:

„Az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek nettó költségét a kijelölt vállalkozás számára egyetemes szolgáltatási kötelezettségek teljesítése mellett, és egyetemes szolgáltatási kötelezettségek teljesítése nélkül felmerülő nettó költségek közötti különbözetként kell kiszámítani. Ezt attól függetlenül kell alkalmazni, hogy egy adott tagállamban a hálózat már teljesen kiépített-e, vagy még mindig fejlesztés és bővítés alatt áll. Kellő figyelmet kell fordítani az olyan költségek helyes felmérésére, amelyeket bármelyik kijelölt vállalkozás elkerült volna, ha nem lett volna egyetemes szolgáltatási kötelezettsége. A nettó költségszámítás keretében fel kell mérni az egyetemes szolgáltatás üzemeltetőjénél jelentkező hasznot, beleértve a nem tárgyi hasznot is.

A számításnak a következők miatt felmerülő költségeken kell alapulnia:

i. a vizsgált szolgáltatások olyan elemei, amelyeket csak veszteséggel vagy a szokásos kereskedelmi normáktól eltérő költségfeltételek mellett lehet nyújtani.

Ebbe a kategóriába tartozhatnak olyan szolgáltatási elemek, mint pl. a segélyhívó telefonszolgáltatásokhoz vagy bizonyos nyilvános telefonállomásokhoz való hozzáférés, bizonyos szolgáltatások nyújtása, vagy berendezések rendelkezésre bocsátása fogyatékkal élők számára stb.;

ii. konkrét végfelhasználók vagy végfelhasználói csoportok, akiket – figyelembe véve a szóban forgó hálózat rendelkezésre bocsátásának és szolgáltatás nyújtásának költségét, a keletkező bevételt, és szükség szerint az árak valamely tagállam által előírt földrajzi átlagolását – csak veszteségesen, vagy a szokásos kereskedelmi normáktól eltérő költségfeltételek mellett lehet kiszolgálni.

Ebbe a kategóriába tartoznak azok a végfelhasználók vagy végfelhasználói csoportok, akiket nem szolgálna ki olyan kereskedelmi üzemeltető, amelynek nincs egyetemes szolgáltatási kötelezettsége.

Az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek konkrét aspektusainak nettó költségét külön kell kiszámítani, és oly módon, hogy elkerüljék a közvetlen, illetve közvetett hasznok és a költségek kétszeri számítását. Az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek valamely vállalkozás számára felmerülő teljes nettó költségét az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek egyes összetevői nettó költségeinek összege adja, figyelembe véve az esetleges nem tárgyi hasznot. A nettó költség kiszámítását a nemzeti szabályozó hatóság ellenőrzi."

B – *A belga jog*

14. A 2007. április 25-i törvénnyel[13] módosított „elektronikus távközlésről” szóló, 2005. június 13-i törvény[14] (a továbbiakban: módosított 2005. évi törvény) létrehozza az egyetemes szolgáltatás finanszírozásának rendszerét, különbséget téve a szociális díjszabás és a többi egyetemes szolgáltatási kötelezettség között.

1. A szociális díjszabás finanszírozása

15. A módosított 2005. évi törvény 74. cikke tartalmazza a szolgáltatók kompenzációjával kapcsolatos elveket, úgy tekintve a „kedvezményezettek bizonyos csoportjaira alkalmazandó sajátos díjszabási feltételeket”, mint az egyetemes szolgáltatás szociális elemét[15].

16. A Belgisch Instituut voor postdiensten en telecommunicatie (belga posta- és távközlésügyi intézet, a továbbiakban: BIPT) feladata, hogy minden évben jelentést készítsen a miniszternek a különböző vállalkozásokhoz tartozó „szociális előfizetők” számáról a nyilvános telefonszolgáltatás piacán elért forgalommal összevetve[16].

17. A „szociális díjszabásért” járó kártalanítást – amennyiben a megfelelő szolgáltató a BIPT-től kéri – egy jogi személyiséggel rendelkező, a BIPT által kezelt alap végzi[17].

18. Az egyes vállalkozások által vállalt, „szociális fogyasztókkal” kapcsolatban felmerülő terhek kompenzációja vonatkozásában a 74. cikk (6) és (7) bekezdése a forrásoknak az összforgalom arányában történő elosztását írja elő. A kompenzációnak azonnalinak kell lennie, és mivel az alapon keresztül valósul meg, akkor válik esedékessé, amikor az alap megkezdi működését, de legkésőbb a 74. cikk hatálybalépését követő év során[18].

19. A „szociális díjszabás” nettó költségét erre irányuló kérelem esetén minden szolgáltató részére a BIPT számítja ki a mellékletben meghatározott módszer szerint[19].

20. A BIPT ezen kívül a törvény adta keretek között meghatározhatja a nettó költség és a kompenzáció kiszámításának módszereit[20].

21. Az említett melléklet 45a. cikke szerint a szociális díjszabás nettó költsége az a

13 – A *Moniteur Belge* 2007. május 8-i száma.
14 – A *Moniteur Belge* 2005. június 20-i száma.
15 – A 74. cikk (1) bekezdése.
16 – A 74. cikk (3) bekezdése.
17 – A 74. cikk (4) bekezdése.
18 – A 74. cikk (8) bekezdése.
19 – A 2005. június 13-i törvény melléklete 45a. cikkének a 2007. április 25-i törvény 200. cikke által bevezetett különös rendelkezései alapján.
20 – A 74. cikk (10) bekezdése.

különbözet, amely a szokásos kereskedelmi feltételek fennállása esetén a vállalkozás által megszerezhető bevételek és a szociális díjszabás kedvezményezettjei javára a törvényben előírt szociális kedvezmény alkalmazásával ténylegesen megszerzett bevételek között áll fenn. Ezenkívül átmeneti szabályt vezet be, amely szerint a törvény hatálybalépését követő első öt évben a történelmi szolgáltató kompenzációját (ha van) csökkenteni kell a BIPT által a közvetett haszon alapján meghatározott százalékkal, amely a BIPT-nek a szociális díjszabás nettó költségei vonatkozásában végzett számításain alapul.

23. A 2006. július 20-i arrêté royal (királyi rendelet) rögzítette a szociális díjszabás működési feltételeit[21], és 4. cikkének (3) bekezdése kimondta, hogy az alap a kompenzáció számítása során figyelembe vette az egyes szolgáltatók által a kedvezményezetteknek biztosított kedvezmények összegét, a kedvezményezettek számát és a szolgáltatás nyújtásának napjait. E rendelkezést a 2007. április 25-i törvény hatályon kívül helyezte.

2. A szociális díjszabáshoz kapcsolódó kedvezmények

24. A 2005. június 13-i törvény mellékletének 22. cikke meghatározza a szociális díjszabás kedvezményezettjévé válásához szükséges feltételeket[22]:

22. A 2007. évi törvény 202. cikke a 2005. évi törvény 74. cikke utolsó bekezdésének értelmezését adja, amely rögzíti, hogy az alapból teljesítendő megtérítés azonnal esedékes. A 202. cikk kimondja, hogy a távközlésről szóló 2005. június 13-i törvény készítése során a történelmi egyetemes szolgáltató kérésére e szolgáltatás nettó költségének BIPT általi rögzítését követően a belga jogalkotó nemzeti szabályozó hatóságként értékelést végzett a korábban monopolhelyzetben lévő szolgáltatónál felmerülő terhek vonatkozásában. A jogalkotó arra a következtetésre jutott, hogy az e számítás eredményeként megállapított, az egyetemes szolgáltatás nyújtásából eredő veszteséges helyzet ésszerűtlen, következésképpen „méltánytalan terhet" jelent.

25. A törvény 38. cikke részletezi az egyetemes szolgáltatás elemét képező díjcsökkentést, a listaárakból érvényesíthető minimális mértékű („legalább", amint a rendelkezés fogalmaz) kedvezményből kiindulva, amely a kedvezményezettek csoportjától függően az adott helyről a nyilvános távközlési hálózathoz való csatlakozás rendes díja 50%-ának vagy a rögzített mennyiségek, az előfizetői díjak vagy a hívás költségei csökkentésének

21 – A *Moniteur belge* 2006. augusztus 8-i száma.

22 – Többek között, és amennyiben teljesülnek a 22. cikkben e tekintetben előírt feltételek, a 65 év felettiek; a legalább 66%-os mértékű rokkantsággal rendelkező 18 év felettiek; azok, akik a király által elfogadott határozat értelmében integrációs juttatásban részesülnek; a háborúban látásukat vesztett hadirokkantak.

felelnek meg attól függően, hogy milyen időszakban végezték a számítást, valamint hogy egy vagy több szolgáltatónak fizetnek-e; hasonlóképpen a szociális ügyfelek bizonyos csoportja vonatkozásában 6,20 euró értékű, előre kifizetett kártya két hónapon keresztül történő biztosítását írja elő.

3. A többi egyetemes szolgáltatási kötelezettség finanszírozása

26. A 2005. június 13-i törvény IV. címe I. fejezete hetedik részének 92–95. cikke az egyetemes szolgáltatás alapjára vonatkozik. A finanszírozás sajátos mechanizmusait a nyolcadik rész ismerteti[23].

27. A 100. cikk alapján a szükséges adatok egyetemes szolgáltatók általi megfelelő közlését követően a BIPT éves rendszerességgel kiszámítja e kötelezettségek nettó költségét, kivéve a szociális díjszabást, amelynek kiszámítását részletesen közzé kell tenni.

28. Az elektronikus kommunikációról szóló törvény 101. cikke, a 2007. április 25-i törvény megfogalmazásával összhangban kizárja alkalmazási köréből a szociális díjszabást, amelyet egy másik alapra vonatkozó normák szabályoznak. Előírja továbbá, hogy az egyetemes szolgáltatás minden eleme tekintetében – a szociális díjszabás kivételével – az alap ellenszolgáltatást fizet azoknak az érintett szolgáltatóknak, amelyek erre irányuló kérelmet terjesztettek elő a BIPT-nél.

29. A 2007. április 27-i törvény 203. cikke értelmezi az előző rendelkezést, rögzítve, hogy „az elektronikus kommunikációról szóló 2005. június 13-i törvény előkészítő munkái során – figyelembe véve a 2002/22/EK egyetemes szolgáltatási irányelv követelményeit – a jogalkotó nemzeti szabályozó hatóságként vizsgálatot végzett a teher méltánytalan jellege vonatkozásában, a történelmi, egyetemes szolgáltatást nyújtó vállalkozás erre irányuló kérelmére, azt követően, hogy az Instituut meghatározta az egyetemes szolgáltatás nettó költségét. E tekintetben, ahogy másrészről a Raad van State utalt rá, a jogalkotó jelezte, hogy figyelembe véve minden közvetett hasznot, ideértve a szolgáltatásnyújtásból eredő nem tárgyi hasznot is, minden, a számításból eredő veszteséges helyzet méltánytalan terhet jelent, és ezt az érintett vállalkozásoknak kell viselniük”.

IV – A pert megelőző eljárás és a Bíróság előtti eljárás

30. 2006. december 15-én a Bizottság kétségeit fejezte ki a Belga Királyság részére a távközlésről szóló 2005. évi törvénynek a 2002/22 irányelv 12. cikke (1) bekezdésével,

23 – A 96–102. cikk.

13. cikke (1) bekezdésével, illetve a IV. mellékletének A. részével való összeegyeztethetőségével kapcsolatban.

31. 2007. február 16-i válaszában a belga kormány egyet nem értését közölte a Bizottsággal, és az irányelv szerinte megfelelő átültetésére hivatkozott. E levélben a belga hatóságok bejelentették a 2005. évi törvény módosításait, amelyeket a 2007. évi törvény ténylegesen megvalósított, és amelynek következtében a Bizottság visszavonta kifogása bizonyos jogalapjait, és azokat a szociális díjszabással kapcsolatos kötelezettségek kompenzációja összeegyeztethetetlenségének fenntartására korlátozta.

32. 2007. június 27-én a Bizottság indokolással ellátott véleményt intézett a Belga Királysághoz, amelyet az utóbbi figyelmen kívül hagyott, ami az EK 226. cikk második bekezdése alapján a jelen kereset 2008. május 22-i előterjesztéséhez vezetett.

33. A keresetlevél és az ellenkérelem benyújtását követően a Bizottság írásbeli választ terjesztett elő, amelyre a Belga Királyság megfelelő viszonválaszában válaszolt.

34. A tárgyalásra, amelyet a jelen kötelezettségszegés megállapítása iránti eljárásban és a C-389/08. sz., előzetes döntéshozatal iránti eljárásban együttesen tartottak, 2010. március 17-én került sor. A tárgyaláson a Belga Királyság és a Bizottság képviselői vettek részt, a fenti időponttól kezdve lehetőség nyílt az indítvány ismertetésére.

V – Elemzés

A – *A vita ismertetése és előzetes észrevételek*

35. Belgiumban minden egyetemes szolgáltatást nyújtó vállalkozás köteles szociális díjszabást alkalmazni minden olyan személy vonatkozásában, aki jogosult igénybe venni azt. Ellenben az egyetemes szolgáltatást alkotó többi kötelezettség nem minden vállalkozást, hanem csak néhányat terhel.

36. A szociális díjszabás gazdasági kompenzációja tekintetében a belga szabályozás megosztja a terhet a vállalkozások között, létrehozva egy olyan alapot, amelynek kezelése azon díjcsökkentéseknek megfelelően történik, amelyeket minden szolgáltató a teljes piacon fennálló részesedése arányában alkalmaz: amennyiben a csökkentés kisebb annál, mint ami a részesedésnek megfelel, a különbséget meg kell téríteni az alap részére; és fordítva, amennyiben megállapítható, hogy a „nem megtérülő fogyasztók” aránya meghaladja e részesedést, az érintett szolgáltató a különbségnek megfelelő összegben ellenszolgáltatásra jogosult az alaptól.

37. A szociális díjszabás e kompenzációs rendszere mellett létezik egy másik alap is, amelynek célja a többi egyetemes szolgáltatási kötelezettség finanszírozása.

38. A Bizottság az első kötelezettségszegési kifogásában azt állította, hogy a szociális díjszabás finanszírozásának belga rendszere sérti a 2002/22 irányelvet, mivel a „méltánytalan teher" megállapításával kapcsolatban nem szabályozta az ezzel járó nettó költségek konkrét kiszámítását, hanem a minősítést automatikus módon, egy törvénynek egy későbbi törvény által megvalósított visszamenőleges hatályú értelmezésével végezte el.

39. A második kötelezettségszegési kifogásban a Bizottság felrója Belgiumnak, hogy a „szociális díjszabás" nettó költségének kiszámítására vonatkozó rendszere összeegyeztethetetlen a 2002/22 irányelvvel, mivel a „nettó költségnek" a hivatkozott irányelvben foglaltaktól eltérő fogalmán alapul, és számítása során nem veszi figyelembe a nem vagyoni előnyöket.

40. A belga kormány tagadja, hogy a nettó költségek kiszámítását a „méltánytalan teher" fennállásának megállapítását megelőzően végezte volna, hangsúlyozva, hogy 2003-as évben értékelte a Belgacom által teljesített egyetemes szolgáltatási kötelezettségek nettó költségét, amely vállalkozás abban az időszakban egyedül vállalta e kötelezettségeket. Azzal védekezik, hogy a 2002/22 irányelv a számítás elméleti módszerét írta elő, amelyet ezért nem szükséges minden vállalkozás vonatkozásában alkalmazni. Végül azt állítja, hogy az irányelvvel nem ellentétes a nyújtott kedvezmények miatt kieső bevételek alapján végzett gazdasági értékelés.

41. Az itt felmerült kétségek eloszlatásához közelebbről meg kell vizsgálni a 2002/22 irányelv 12. és 13. cikkét, az említett cikkek alkalmazási körének és az általuk elérni kívánt cél feltárása érdekében. E megközelítés ráadásul hasznos a Bizottság által felhozott első és második kötelezettségszegési kifogás vizsgálatának szempontjából is.

42. Amint az előzőekben kifejtettem, a 2002/22 irányelv néhány pont vonatkozásában kiigazító rendelkezéseket tartalmaz, amennyiben az egyetemes szolgáltatást alkotó kötelezettségek ésszerűtlennek bizonyulnának a vállalkozások számára, azonban valójában nem ír le átfogó finanszírozási rendszert. Márpedig annak ellenére, hogy az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek heterogének, és egyéni sajátosságokat tükröznek, a 2002/22 irányelvből kitűnik, hogy az egyetemes szolgáltatás költségeinek meghatározása, figyelemmel kísérése és értékelése a tagállamok feladata, az egyéniesítés, a konkretizálás és az időszakosság szempontjai alapján.

1. Egyéniesítés

43. A belga állam védekezésében arra hivatkozik, hogy az egyetemes szolgáltatás nyújtásához szükséges pénzügyi erőfeszítés értékelése átfogó és széles körű vizsgálatot igényel. Álláspontja szerint az irányelvben leírthoz hasonló rendszer ahhoz vezethet, hogy bizonyos vállalkozások nem kapják meg ezt a segítséget abban az esetben, ha nem kérik, vagy költségeik ésszerűek, ami a követett célokkal ellentétes, egyenlőtlen bánásmódot eredményez.

44. Ez az érvelés nem meggyőző.

45. Először is, az érv jelentőségét veszti azáltal, hogy az irányelv lehetővé – de nem kötelezővé – teszi, hogy a vállalkozások kártalanítást kérjenek „méltánytalan teher" fennállása esetén. Másodszor, mivel nem minden, egyetemes szolgáltatással kapcsolatos teher szükségszerűen „méltánytalan".

46. Az irányelv kötelezővé teszi a tagállamok számára, hogy minden vállalkozás stratégiai pozícióját és pénzügyi lehetőségeit vegyék figyelembe, anélkül hogy főszabály szerint olyan általános matematikai számítást alkalmaznának, amely egyetlen vállalkozás adatain alapul. Jól példázza ezt a (21) preambulumbekezdés, amely rögzíti, hogy „[…] a vállalkozások hozzájárulásaiból visszanyert költségek esetében a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a hozzájárulás vállalkozások között történő megosztása céljából alkalmazott módszer tárgyilagos és megkülönböztetéstől mentes szempontokon alapuljon, és megfeleljen az arányosság elvének. Ez az elv nem akadályozza a tagállamokat abban, hogy mentesítsék a jelentős piaci jelenlétet még el nem ért új belépőket […]", illetve hogy „[…] a visszatérítési mechanizmusnak tiszteletben kell tartania a közösségi jog elveit, […] különösen a megosztási mechanizmusok esetében a megkülönböztetésmentesség és az arányosság elvét […]".

2. Konkretizálás

47. Az előző pontban ismertetett érvelés a teher igazolhatóságának konkrét vizsgálatához vezet, amelyet tehát – elméleti értékelés helyett – az egyetemes szolgáltatást alkotó minden egyes kötelezettség vonatkozásában el kell végezni.

48. A Bizottság kontra Franciaország ügyben hozott ítéletében[24] a Bíróság – bár az előző irányelvről határozott – figyelmeztetett, hogy ezen összegek meghatározásakor kizárólag „az említett szolgáltatás közvetlen következményét lehet figyelembe venni", amelyből következik, hogy „a 97/33 irányelv tiltja, hogy az egyetemes szolgáltatási kötelezettség nettó költségének elemeit átalányban vagy pontatlanul, konkrét számítás nélkül állapítsák meg".

24 – A C-146/00. sz. ügyben 2001. december 6-án hozott ítélet (EBHT 2001., I-9767. o.) 60. pontja.

49. Másrészt a 2002/22 irányelv IV. mellékletének A. részében kimondja, hogy „az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek konkrét aspektusainak nettó költségét külön kell kiszámítani […]. Az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek valamely vállalkozás számára felmerülő teljes nettó költségét az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek *egyes összetevői* nettó költségeinek összege adja”.[25]

50. Hasonlóképpen, a (24) preambulumbekezdés arra inti a nemzeti szabályozó hatóságokat, hogy bizonyosodjanak meg arról, hogy az egyetemes szolgáltatás finanszírozásából részesülő vállalkozások „kérelmük indokolására az ilyen finanszírozást igénylő konkrét elemekről kellően részletes tájékoztatást adnak”. Nem hagyja figyelmen kívül a fent említett (24) preambulumbekezdés, hogy „a kijelölt üzemeltetőknek érdekében áll az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek felmért nettó költségének emelése”, következésképpen – elejét véve bármiféle csábításnak – az irányelv úgy rendelkezik, hogy a tagállamoknak biztosítaniuk kell „az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek finanszírozására szánt összegek tényleges átláthatóságát és ellenőrzését”[26].

51. Az a tény, hogy az úgynevezett egyetemes szolgáltatást kiegészítő szolgáltatások megfelelnek a jövedelmezőség szempontjainak, anélkül hogy „az egyes vállalkozásokat érintő kompenzációs mechanizmust”[27] alkalmaznának, álláspontom szerint megerősíti azt a tényt, hogy a számítás szétválasztása a lehetséges csalások elkerülésének eszközéül szolgál, amely csalások az egyetemes szolgáltatást kiegészítő szolgáltatásoknak a finanszírozásba történő bevonásával vagy úgynevezett „kereszttámogatások” alkalmazásával valósulnak meg.

3. A számítás időszakossága

52. A Belga Királyság az értékelés egyedi jellegével kapcsolatos fejtegetésével összhangban azt állítja, hogy az alapnak teljesített befizetések révén megvalósuló gazdasági semlegességre tekintettel nem kell újabb vizsgálatot végezni a terhek méltánytalansága vonatkozásában, ami – álláspontja szerint – nem akadályozza az éves felülvizsgálatot[28].

25 – Kiemelés tőlem.

26 – Ez közvetlenül megjelenik Geelhoed főtanácsnoknak a már hivatkozott Bizottság kontra Franciaország ügyben 2001. június 7-én ismertetett indítványának 15. pontjában, amikor kifejti, hogy „[…] másképp fogalmazva a korábban monopolhelyzetben lévő szolgáltatók felülvizsgálatáról van szó, amelyek nem csupán domináns helyzetet élveztek a piacon, hanem e pozícióból kiindulva kizárólag a költségek megtérülése vezérelte őket. Nyilvánvaló, hogy e szolgáltatóknak nem áll érdekében e költségek túlságosan szigorú módon történő számítása […]”.

27 – A 2002/22 irányelv 32. cikke szerint, amelyet a (25) preambulumbekezdés a következők szerint hív fel: „[…] A tagállamok számára nem megengedett, hogy a piaci szereplőket olyan intézkedésekhez kapcsolódó pénzügyi hozzájárulásokkal terheljék, amelyek nem képezik az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek részét. Az egyes tagállamok továbbra is szabadon vezethetnek be különleges intézkedéseket (az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek körén kívül), és azokat a közösségi jognak megfelelően, de nem a piaci szereplők hozzájárulásai révén finanszírozhatják.”

28 – A belga távközlésről szóló törvény 45a. cikkének megfelelően.

53. E megközelítés figyelmen kívül hagyja az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek dinamizmusát, mivel – amint a 2002/22 irányelv hangsúlyozza – e kötelezettségeket „időszakonként felül kell vizsgálni azzal a céllal, hogy javaslat szülessen a kötelezettségek körének megváltoztatására vagy újbóli meghatározására [...] a fejlődő társadalmi, kereskedelmi és technológiai feltételek" szerint[29]. Az idézett irányelv hozzáteszi továbbá, hogy „a kötelezettség[ek] [...] bármilyen megváltoztatása automatikusan azt jelenti, hogy bármilyen nettó költség finanszírozható az ebben az irányelvben engedélyezett módszerek útján"[30].

54. Következésképpen, amennyiben új egyetemes szolgáltatási kötelezettséget írnak elő, vagy olyan vállalkozások jelennek meg, amelyek korábban ezek teljesítésében nem vettek részt, olyan további költségek merülnek fel, amelyek új értékelést igényelnek. E felülvizsgálat célja, hogy a nemzeti szabályozó hatóság minden egyes vállalkozás vonatkozásában megvizsgálja a költségviselés módját az új helyzetben, és ily módon megállapítsa, hogy végül mely költségek tekinthetők „túlzott tehernek" a megelőző időszakhoz képest.

B – *Az első kötelezettségszegési kifogásról*

55. A Bizottság által felhozott érvek részletezéséhez érkezve, a Bizottság az elsők között azt kifogásolja, hogy nem végeztek előzetes vizsgálatot annak meghatározása során, hogy az egyetemes szolgáltatás nyújtása túlzott mértékű terhet jelent-e az egyes távközlési vállalkozások számára. A belga kormány magyarázataiban azonban hangsúlyozza, hogy volt ilyen vizsgálat, mégpedig kizárólag a Belgacom vonatkozásában, amely az egyetlen szolgáltató volt ebben az időszakban. Ezenkívül a számítás az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek összességét átfogta, nem csak a szociális díjszabást.

56. A belga kormány elismeri, hogy a 2007. április 25-i törvény hatálybalépéséig nem létezett kifejezett rendelkezés, amely kimondta volna, hogy a szociális díjszabás nettó költségei a 2002/22 irányelv szerint „méltánytalan terhet" jelentenek. Formális megállapításra a 2007. évi törvény 202. cikkének elfogadásáig nem került sor, amely a jogértelmezés módszerével kívánt véget vetni a jogbizonytalanságnak. A jelen eljárást megelőző első érintkezéseket követően Belgium törvénnyel mondta ki, hogy a 2005-ös szabályozás alapján a szociális díjszabás alkalmazása minden esetben méltánytalan terhet jelent. E célból 2005-ben a jogalkotó a Belgacom *valamennyi* egyetemes szolgáltatási kötelezettsége nettó költségének 2003-ban elvégzett és 2005-ben aktualizált számítását használta fel. Ily módon – állítja a Belga Királyság – a teher méltánytalan jellegéről szóló döntést a jogalkotó

29 – A 2002/22 irányelv 15. cikke és (25) preambulumbekezdése.
30 – A 2002/22 irányelv (25) preambulumbekezdése.

a BIPT általi vizsgálat lefolytatását követően fogadta el.

57. Valójában a 2002/22 irányelv 12. cikke olyan értékelési és számítási rendszert vezetett be, amely megelőzi a „méltánytalan teher" fennállásának megállapítását. Amint a Bizottság ismertette, a belga jogalkotó olyan kompenzációs rendszert hozott létre, amely a visszamenőleges hatályú megállapítást követően elhárítja az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek méltánytalan jellegének említését. A C-389/09. sz. ügyben ismertetett indítványomban hangsúlyozom ezen előzetes értékelési és számítási szakasz jelentőségét a jogbiztonság és a nemzeti szabályozó hatóság által biztosított technikai semlegesség szempontjából. Tekintettel a „méltánytalan teher" megállapítása iránti eljárással elérni kívánt célra, valamint a 2002/22 irányelv 12. cikkének szövegére, a 2007-es évben történthez hasonló beavatkozás, amely *ex lege* értelmezi a 2005-ben született jogalkotói döntést, az említett irányelvvel összeegyeztethetetlen magatartást valósít meg.

58. A Bizottság azonban keresetlevelében kiemelte, hogy nem a megállapítás szabályozó jellege szolgáltatja a fő okot az aggodalomra. Ellenkezőleg, az eljárás megindításának oka az előzetes számítás hiánya, a 2005-ben és 2007-ben tett megállapítás általános és nehezen felülvizsgálható jellegével együttesen.

59. E kérdéssel kapcsolatban a jelen indítvány 42–54. pontjában hangsúlyoztam, hogy az irányelv 12. cikkében leírt rendszer, bár hallgatólagosan, de előírja az egyéniesítés, konkretizálás és időszakosság feltételeit, amelyeket figyelembe kell venni az említett rendelkezésben foglalt mechanizmus alkalmazása során. Amint előrebocsátottam, e jellegzetességek hiányoztak a Belga Királyság eljárásából a „méltánytalan teher" megállapításának szabályozása során. Következésképpen, és mivel a jogalkotó oly módon járt el, amely megnehezíti az egyéniesítés, konkretizálás és időszakosság szempontjainak alkalmazását, álláspontom szerint az első kötelezettségszegési kifogás megalapozott.

C – A második kötelezettségszegési kifogásról

60. A Bizottság a második kötelezettségszegési kifogást két részre osztja: az egyik a szociális díjszabás „nettó költségének" számítási módjához, a másik a nem tárgyi hasznok e számításba való bevonásához fűződik. Következésképpen, ha az előző kifogás a 2002/22 irányelv 12. cikkének értelmezésére összpontosított, a második kifogás tárgya a 13. cikk által biztosított megosztási rendszer, ahol ugyanígy megállapíthatók az egyéniesítés, a konkretizálás és az időszakosság szempontjai.

1. A „nettó költség” meghatározásáról és a szociális díjszabás vonatkozásában alkalmazott számítás sajátosságairól

61. A Bizottság szerint az egyetemes szolgáltatás finanszírozásának belga módszere ellentétes a 2002/22 irányelvvel, mivel kizárólag korábban monopolhelyzetben lévő szolgáltatóra, a Belgacomra vonatkozó adatok átfogó értékelését végzi, és ezt terjeszti ki a többi vállalkozásra, az utóbbiak egyedi körülményeinek figyelembevétele nélkül. Ily módon az alperesi tagállamban a „szociális díjszabás” minden esetben és minden szolgáltató vonatkozásában „méltánytalan terhet” jelentene. Mivel a jelen indítvány olyan számítási módszeren alapul, amely a Bizottság álláspontja szerint téves, felróható a Belga Királyságnak a 2002/22 irányelv 12. cikke (1) bekezdésének, 13. cikke (1) bekezdésének és a IV. melléklet A. részének megsértése.

62. Az alperesi tagállam fenntartja, hogy az egyetemes szolgáltatás támogatásának nem a teher méltánytalan jellegének időszakos vizsgálatán kell alapulnia, amely „kártalanítás nyújtásához” vezethetne. Ellenkezőleg, a Belga Királyság álláspontja szerint elegendő, ha a költségeket egyetlen alkalommal vizsgálják, „a finanszírozás általános mechanizmusának megállapítása” céljából.

63. A 2002/22 irányelv úgy rendelkezik, hogy a versenynek meg kell valósulnia a „földrajzi vagy gazdasági szempontból hátrányos” szegmensekben is. A belga kormány a következő érv alapján hangsúlyozta a szociális díjszabást szabályozó modelljének a szabad versenyre gyakorolt előnyeit: amennyiben a szolgáltató több szociális előfizetőt szerez, mint amennyi a piaci részesedésének megfelel, juttatásra jogosult az alapból; azonban ha nem teszi meg a lehetőségeihez mért erőfeszítéseket, a nem vállalt szociális előfizetőkre eső részt meg kell fizetnie. Ily módon a piac törvényei alapján osztják meg a fogyasztókat.

64. A szolgáltatók közötti verseny ösztönzésén alapuló megközelítés vizsgálatát a szociális díjszabás nyújtását övező sajátos belga körülményekre tekintettel kell végezni, ugyanakkor figyelembe véve az egyéniesítés, a konkretizálás és az időszakosság előbbiekben ismertetett, és a 2002/22 irányelv rendelkezéseiből következő feltételeit, mint jelentős és általános keretet.

65. Először, a 2002/22 irányelv a 8. cikkére tekintettel nem zárja ki, hogy a tagállamban jelen lévő minden távközlési vállalkozás részt vegyen az egyetemes szolgáltatás valamely részének nyújtásában, amint az Belgiumban történt a szociális díjszabás vonatkozásában. Másodszor, a Belgiumban bevezetett finanszírozási mechanizmust a 2002/22 irányelv 13. cikkének (1) bekezdése ihlette.

E rendelkezés, ellentétben az említett bekezdés a) pontjában foglalt esettel, nem írja elő állami alapból származó juttatásoknak valamely vállalkozás számára történő kifizetését, hanem csak az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek nettó költségének megosztását „az elektronikus hírközlő hálózatok és hírközlési szolgáltatások nyújtói között[…]".

66. Összességében e megosztási mechanizmus valójában önfinanszírozást feltételez: a teher megosztásáról szól, nem csupán a megfelelő egyetemes szolgáltatási kötelezettséget vállaló szolgáltatók között, hanem azon vállalkozások között is, amelyeket nem jelöltek ki ilyen célra.

67. E feltevésből kiindulva, amikor a szolgáltatást nyújtó *valamennyi* vállalkozás vállalja a megfelelő egyetemes szolgáltatási kötelezettség biztosítását (a jelen ügyben a szociális díjszabást), a költségek előzetes értékelésének szükségessége viszonylagossá válik. Továbbá mivel a szociális díjszabás nettó költsége megegyezik a piaci díjkedvezmény által biztosított árcsökkentéssel, az egyéni és konkrét számítás nem bizonyul elengedhetetlennek a szabad verseny megőrzésének szempontjából.

68. Ellenkezőleg, ez az elképzelés nem állná meg a helyét, ha lenne olyan szolgáltató (még ha csak egy is), amely nem alanya a szociális díjszabás alkalmazására vonatkozó kötelezettségnek, vagy abban az esetben, ha az egyetemes szolgáltatási kötelezettség semmiféle számtani kalkulációt nem tenne lehetővé, eltérően a szociális díjszabás esetétől. Ebben az esetben az ugyanazon „piaci részesedés – szociális fogyasztók" arány mércéjének minden szolgáltató vonatkozásában, a költségek előzetes értékelése nélkül történő alkalmazása egy vagy több gazdasági szereplő túl- vagy alulkompenzálásához, és ily módon a verseny torzulásához vezethetne. Ez az eredmény egyértelműen ellentétes a 2002/22 irányelvvel, és bekövetkezésének még nagyobb a valószínűsége a Belgiumban fennállóhoz hasonló olyan helyzetben, ahol a történelmi szolgáltató, amint az a tárgyaláson egyértelműen kiderült, a szociális díjszabás 96%-ot elérő hányadát vállalja magára.

69. A szociális díjszabástól különböző további egyetemes szolgáltatási kötelezettségek vállalása ugyanis néhány szolgáltató számára pénzügyi szempontból bizonyos mértékű áldozatot jelentene, míg más szolgáltatók végső jövedelmezőségét nem csorbítaná. Minden az egyes szolgáltatók pénzügyi stabilitásától és nyilvánvalóan a piaci pozíciójuktól függne.

70. Kézenfekvő, hogy a Belga Királyság tudatában van e kockázatoknak, mivel a szociális díjszabás esetében felmerülő sajátosságokon túl a távközlésről szóló belga törvény 100. cikke kimondja, hogy miután minden egyetemes szolgáltatást nyújtó vállalkozás megfelelően közölte a vonatkozó adatokat, a BIPT évente kiszámítja e kötelezettségek nettó költségét.

A számítást továbbá részletesen közzé kell tenni.

71. Ezen indokok alapján álláspontom szerint a Bizottság által felhozott második kötelezettségszegési kifogás megalapozatlan.

2. A nem tárgyi haszon számításáról

72. Amint a Bizottság jelezte, a 2002/22 irányelv (20) preambulumbekezdésében kifejezetten a nem tárgyi hasznokról rendelkezik oly módon, hogy „a teljes költségteher meghatározásához az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek közvetlen nettó költségéből le kell vonni annak a közvetett haszonnak a pénzben kifejezett becsült értékét, amelyet a vállalkozás az egyetemes szolgáltatói pozíciójának köszönhetően szerez."

73. A nem tárgyi haszon számításának szükségességét tükrözi a IV. melléklet A. része is, amely miután rögzíti, hogy „az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek konkrét aspektusainak nettó költségét külön kell kiszámítani", egyértelművé teszi, hogy el kell kerülni „a közvetlen, illetve közvetett hasznok és a költségek kétszeri számítását". Végül arra is hivatkozik a melléklet, hogy figyelembe kell venni „a nem tárgyi hasznot" az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek teljes nettó költségének kiszámítása során.

74. Hasonlóan, a Bíróság a már hivatkozott Bizottság kontra Franciaország ügyben hozott ítéletében[31] elutasította, hogy az egyetemes szolgáltatás nyújtásából származó előnyök e csoportját figyelmen kívül lehetne hagyni. Tagadhatatlan ugyanis, hogy minden gazdasági szereplő meghatározott márkaarculatot mutat a piacon, amelynek hírneve növekedhet e szolgáltatások biztosításának módja alapján.

75. Ezen előnyöket mellőzte a belga szabályozás, mivel kétségtelen, hogy azokat kizárólag a Belgacom költségeinek elemzése során vették figyelembe anélkül, hogy azokra a többi szolgáltató vonatkozásában, vagy a jövőben elvégzendő értékelések kapcsán tekintettel lettek volna.

76. Ezen indokok alapján a Bizottság által felhozott második kifogás megalapozott, mivel a szociális díjszabás nettó költségének számítása vonatkozásában Belgium által elképzelt módszer e közvetett hasznokat figyelmen kívül hagyja.

31 – A 76. pontban hangsúlyozza e nem tárgyi hasznok számítására vonatkozó kötelezettséget.

3. Összefoglalás

77. Ahogy a jelen indítvány 48–59. pontjában kifejtettem, a nettó költségek számítását főszabály szerint és az egyes vállalkozások kompenzációs alapban való részvétele megosztásának céljából az egyéniesítés, konkretizálás és időszakosság szempontjait szem előtt tartva kell végezni, aminek figyelmen kívül hagyása jelen ügyben azt igazolja, hogy a Bizottság első kötelezettségszegési kifogásának helyt kell adni.

78. E számításnak a méltánytalan teher adott esetben való megállapítását megelőzően történő elvégzésére vonatkozó követelménynek akkor is érvényesülnie kell, ha a terhek megosztásának a 2002/22 irányelv 13. cikke (1) bekezdésének b) pontja szerinti alkalmazása eredményeként nem minden szolgáltató vállal egyedi egyetemes szolgáltatási kötelezettséget, bár hozzájárul ennek költségeihez. A jelen ügyben ez a körülmény nem áll fenn, épp ellenkezőleg: minden szolgáltató a szolgáltatási kötelezettség alanya, és mindannyian hozzájárulnak a rendszerhez. A jelen ügyben a nettó költség számítása egy számtani művelettel történik, amelyet minden érintett szolgáltató vonatkozásában egyformán alkalmaznak. Az előzőekben kifejtettek alapján a Bizottságnak nem sikerült bizonyítania, hogy a szociális díjszabás nettó költségét a Belgium által előírttól eltérő számítási módszerrel kell kiszámítani. Ha ehhez hozzáveszem, hogy minden szolgáltató hozzájárul a szolgáltatás nyújtásához, mivel e tekintetben azonos mértékben kötelezettek, és együttesen vesznek részt a finanszírozásában is, arra az eredményre jutok, hogy a második kifogás első részét el kell utasítani.

79. A jelen indítvány 72–74. pontjában kifejtett indokok alapján viszont helyt kell adni a Bizottság által megfogalmazott második kifogás második részében foglaltaknak, mivel a Belga Királyság a nettó költség kiszámítása során figyelmen kívül hagyta a szociális díjszabás nyújtásából származó közvetett hasznot.

VI – A költségekről

80. Az eljárási szabályzat 69. cikkének 3. §-a alapján részleges pernyertesség esetén a Bíróság elrendelheti a költségeknek a felek közötti megosztását, vagy határozhat úgy, hogy mindegyik fél maga viselje saját költségeit.

81. Abban az esetben, ha a Bíróság elfogadja a javaslatomat, és a Bizottság által a Belga Királysággal szemben felhozott két jogalap közül az egyiket részben elutasítja, a méltányosság elve alapján célszerű, hogy mindkét fél maga viselje saját költségeit.

VII – Végkövetkeztetések

82. A fenti megállapításokra tekintettel azt javasolom a Bíróságnak, hogy:

„1) »állapítsa meg, hogy a Belga Királyság a méltánytalan teher« nem megfelelő időpontban és körülmények között történő megállapításával nem teljesítette az egyetemes szolgáltatásról, valamint az elektronikus hírközlő hálózatokhoz és elektronikus hírközlési szolgáltatásokhoz kapcsolódó felhasználói jogokról szóló, 2002. március 7-i 2002/22/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 12. cikkéből eredő kötelezettségeit.

2) állapítsa meg, hogy a Belga Királyság

– teljesítette a 2002/22/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 12. cikkének (1) bekezdéséből, 13. cikkének (1) bekezdéséből és IV. mellékletének A. részéből eredő kötelezettségeit, mivel a szociális díjszabás nettó költsége számítására olyan rendszert vezetett be, amelyben a nettó költség megegyezik a szolgáltatást nyújtó által rendes piaci körülmények között megszerezhető és a díjszabás kedvezményezettjeitől ténylegesen befolyó bevételek különbözetével.

– nem teljesítette a 2002/22/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 12. cikkének (1) bekezdéséből, 13. cikkének (1) bekezdéséből és IV. mellékletének A. részéből eredő kötelezettségeit, mivel a szociális díjszabás nettó költsége számítására olyan rendszert vezetett be, amely figyelmen kívül hagyja a szolgáltatás nyújtásából származó nem tárgyi hasznot.

3) mindegyik felet kötelezze saját költségei viselésére."